

Av hertug Richard II lærte Olav hva et sivilisert og moderne statsstyre innebar. Da Olav senere ble konge i Norge, innførte han den katolske kristenretten, hvor den svake for første gang i vår historie oppnådde beskyttelse mot den sterke. Dette hadde vært utenkelig på den tiden uten kongens læretid i Rouen.

I Rouen fikk han også høre om keiser Karl den Store (768 – 814), som ville bygge ett stort frankisk og katolsk rike. Han ble nå Olavs store forbilde; «Rex iustus». Olav ville bygge Norge til ett, kristent rike, bygget på lov og rett.

Etter et års opphold i Rouen dro han til England og videre derfra til Norge for å erobre landet.

Palmesøndag 25. mars 1016 seiret han over landets fremste høvdinger: jarl Svein Håkonsson, Einar Tambarskjelve og Erling Skjalgsson, i et stort sjøslag ved Nesjar. Og samme år ble Olav valgt til konge i Norge på Øretinget i Trøndelag.

Ættesamfunnet i Norge hadde siden uminnelige tider vært splittet i storfamilier («ætter»), som kriget mot hverandre. Da Olav kom tilbake til Norge var dette «ættesamfunnet» delvis i oppløsning. Ættefaren ble nå kalt ættehøvding og kunne ofte herske over store landområder. Ættehøvdingene misbrukte makten de hadde. På tingene dømte de bønder og småfolk hardt etter landets lover, men selv tok de seg friheter som truet landets fred.

Som lovgiver og lovens håndhever fikk kong Olav sin viktigste oppgave: Å gi lover som beskyttet nyfødte barn, kvinner, treller og andre svake i samfunnet, og straffe dem som forbrøt seg mot landets lov og rett.

I lang tid var disse lovene kjent som "St. Olavs kristenrett". Ennå i dag er deler av vårt rettsvesen tuftet på denne lovsamling.

Olav konge fikk 10 relativt rolige styringsår, og i denne perioden førte han samlingsen av Norge et mektig skritt videre.

Olavs samlingsverk inneholder blant annet følgende:

- 1) Han hadde herredømme over et stort rike. Olav var trolig den første rikskongen som sikret seg reelt styre i innlandsområdene Trøndelag og Opplandene.
- 2) Olav Haraldsson la grunnlaget for en riksomfattende lokal styringsordning. Han skal ha innsatt lendmenn i alle landsdeler.
- 3) Olavs rolle ved innføringen av kristendommen er grunnleggende. Ved tingmøtet på Moster, i Sunnhordland i 1024, fikk Norge også en riksomfattende kirkeorganisasjon med kirker og prester, en kristen rettsordning og fremfor alt forbud mot all annen religionsvirksomhet.

Kristendommen (Den katolske kirke) ble som kongens tro - rikets eneste tillatte religion. Kongen ble i sin levetid Kirkens øverste leder, inntil Kirken senere ble helt selvstendig.

- 4) Gjennom kamper mot politiske motstandere økte Olav kongens riksgods betydelig. Han var den første rikskonge som i omfattende grad lot prege norsk mynt. Olav var den første rikskongen som hadde effektiv styring over hele Norge.

Han foretok også mange misjonsreiser i de landsdelene som ennå ikke var blitt kristnet, og gav slik kristendommen varig fotfeste. Men misnøyen vokste blant norske stormenn - mot Olavs styringsvilje; de ville heller ha en hersker som ga dem større frihet til å utøve egen makt. Stormennene fordrev Olav fra landet og Håkon, Eirik Jarls sønn, som Olav hadde sendt ut av landet i 1015, ble innsatt som jarl i Norge. Men i 1029 omkom Håkon i et skipsforlis i Pentlandsfjorden på vei hjem til Norge. Olav øynet da en mulighet for å gjenvinne sitt rike. Med en hær av jemter, svenske, islandske og norske følgesmenn kom han til Nord- Trøndelag.

Det avgjørende slaget sto på Stiklestad, ved Verdalen 29. juli 1030. Motstanderne var overmektige i antall og slagkraft. Bondehæren ble ledet av høvdingen som Kalv Arnesson, Hårek av Tjøtta og Tore Hund. Kong Olav fikk et *øksehogg i venstre ben*. Han lente seg opp mot en stein, kastet sitt eget sverd og ba Gud hjelpe seg. Da stakk Tore Hund ham med spydet. *Stikket gikk under brynjen og opp i magen*. Til slutt fikk han *et hogg på venstre side av halsen*. Disse tre sårene var det kong Olav døde av.

Etter hans død begynte mirakuløse ting å skje. En solformørkelse ble umiddelbart koblet til slaget på Stiklestad, som et bud om himmelens vrede. Man hørte om flere helbredelser, blant annet fikk Tore Hund leget et sår i hånden da et stenk av kong Olavs blod kom på det.

Vel ett år etter kongens fall, ble liket gravet opp, og biskopen erklærte ham for en hellig mann, 3. august 1031. Dette fikk folkets tilslutning – både av hans venner og tidligere fiender, og senere også av paven. Han ble lagt i skrin og satt på høyalteret i Klemenskirken i Nidaros, som Trondheim den gang het. Senere ble skrinet flyttet til koret i Nidarosdomen.

Kulten og æringen av St. Olav bredte seg hurtig over hele Nord-Europa. Det skjedde mange underer når folk i Norge og i utlandet ba om hans forbønn, ja, det gjør det fortsatt den dag i dag! Det ble bygget svært mange St. Olavskirker - ikke bare i Norden, men også i større byer som Novgorod, London og York. Olav ble helligkåret som *martyr* for sin død under korsmerket. Han blir i tillegg æret som *Norges evige konge og landets og folkets vernehelgen*, fordi det var han som fullførte den lange kristningsprosessen.

Ved siden av Maria var St. Olav den mest avbildede helgen i nordisk middelalderkunst, både i maleri og skulptur. Disse fremstillingene går fra 1100-tallet og frem til reformasjonen. Olav vises enten stående, kronet og med en øks i den ene hånden, eller sittende, og oftest med et uhyre under føttene – symbolet på de onde maktene han overvant. Den sterke folketradisjonen om St. Olav vitner om den kraft han hadde i folks trosliv i Norge - ikke bare i katolsk tid, men også lenge etter reformasjonen i 1537.

Norge var et katolsk land – fra kristendommen ble innført i vikingetiden, fram til Reformasjonen i 1537. Danskekongen innførte med hard makt den protestantiske og lutherske tro. Det ble forbudt for katolikker å oppholde seg i Norge. Først i 1843 kunne katolikker i Christiania (Oslo) danne menighet og feire messer med egen prest. I dag er Den katolske kirke i Norge organisert i 3 bispedømmer/stift, ledet av hver sin biskop: Oslo katolske bispedømme, Trondheim stift og Tromsø stift. Bispedømmene er inndelt i tilsammen 36 menigheter. Det er 25 ordenssamfunn representert i landet. Den katolske kirke i Norge er i hovedsak en innvandrerkirke. Det kommer jevnlig nye grupper katolske flyktninger og innvandrere til landet og Kirken driver utstrakt nasjonalsjelesorg for disse.

Historisk kunnskap er viktig for å forstå kong Olav Haraldssons samtid. Olavs konversjon og kristenliv viser hans lange vei fra hedensk råskap, til et liv mer i samsvar med «Hvitekrist» vilje. Olav overvant det onde ved å gi sitt liv for den kristne rett og for Norges enhet. Kong Olav var den første av de europeiske herskerne som ble gitt tittelen «Rex Perpetuus» - «evig konge». Han er Norges evige konge. Hans kongstanke skulle lede hans etterfølgere og gi folk trygghet og rettferd.

*Allmektige, evige Gud, du sendte Olav Haraldsson til
Norge for å kristne folket.
Du lot ham bygge kirker og innsette prester.
Gi mange – på hans forbønn - kall til å bli prest i dag.
Amen.*

Olav Haraldssons dødsdag 29. juli, Olavsmessedagen (olsok), feires i Den katolske kirke i Norge hvert år med høytidelig pontifikal messe i Nidarosdomen i Trondheim. Vi inviterer også til Den katolske kirkes Nasjonale Olsokfeiring i Trondheim og til å ta del i katolsk valfart fra Trondheim - med buss og til fots - til Stiklestad, på nærmeste søndag til den 29.juli. Se Olsokprogrammet på «katolsk.no» og «trondheim.katolsk.no»)

OLAVSKORSET

Kløverbladkorset – som symbolet for kristendommen, er sammenstilt med to øksene, som er Olav den helliges martyr-attributter. Olav Haraldsson levde i før-heraldisk tid. Han hadde derfor ikke eget våpenskjold. Korsene som forbindes med helgenkongen er en del av Olavstradisjonen. Våpenet med kløverbladkorset og de to øksene var det norske katolske erkebispedømmets våpenmerke, først brukt av Erik Walkendorf, erkebiskop i Nidaros 1510–22. Under erkebiskop Walkendorf og etterfølgeren Olav Engelbrektsson (1523–1537) ble det også preget norske mynter med Olavskorset – et kløverbladkors og øksene.

Utarbeidet i Trondheim stift for Den katolske kirkes nasjonale Olsokkommissjon

OLAV HARALDSSON– OLAV DEN HELLIGE

BE FOR OSS, HELDIG OLAV

Be for oss, hel-lig O-lav, Nor-ges e-vi-ge kon-ge!
Du som krist-net folk og land, Kris-ti tje-ner, kong O-lav,
Be for oss, hel-lig O-lav, Nor-ges e-vi-ge kon-ge!

Den katolske kirke i Norge har fra sin første tid stått grunnfestet på helgenkongen Olav den Hellige. Han er - som Olsok-liturgien forkynner - Rex Perpetuus Norvegiae, Norges evige konge. Hans martyrdød på Stiklestad i 1030 var i verdens øyne et nederlag, men den ga katolsk kristendom den endelige seier i vårt folk.

Olav Haraldsson var sønn av Åsta Gudbrandsdatter og Harald Grenske, som igjen skal ha vært sønnesønns sønn av kong Harald Hårfagre, som gjorde det første forsøk på å samle Norge til ett rike. Olav vokste opp hos sin stefar Sigurd Syr som var bonde på Ringerike. Moren sendte Olav i *vikingferd* da han bare var 12 år gammel! Det var vanlig skikk i vikingetiden i Norge at sønner av høvdinge og rike bønder dro ut med hærskip og skaffet seg rikdommer ved å herje, rane og drepe svakere ætter og småfolk - både langs norskekysten og i byer utenlands.

Senere gikk Olav i den engelske kong Ethelred II's tjeneste og fulgte ham til Normandie i Frankrike. Her var han leietroppsfører for hertug Rikard II (1002 – 1026). Olav hadde ry for å være en dyktig strateg og uredde kriger og han og hans hær var fryktet.. Deretter reiste Olav sørover – med kurs for Jorsalaheim (Jerusalem).

Ved Karlså (Cádiz) hadde Olav en drøm. I drømmen møter han en skikkelse: *Det kom en mann til ham, en slik som en legger merke til, kraftig, men skremmelig også. Mannen talte til ham og ba ham om å gi opp å dra videre ut i landene. «Dra tilbake til odelen din, for du skal bli konge over Norge til evige tider.» Etter denne drømmen oppgir Olav tanken om å nå Jorsalaheim. Han drar nordover og overvintrer hos hertug Richard II, i Rouen, vinteren 1013 – 1014.*

Mens Olav Haraldsson overvintret i Rouen, ble han kjent med kristentroen. Han fikk grundig undervisning om «Hvitekrist» og Hans synlige samfunn her på jorden: Den katolske kirke. Erkebiskop Robert forberedte selv det norske kongsemnet til dåpen.

Den katolske kirke feirer **Olav den Helliges dåp og omvendelse** som fest eller minnedag den **16. oktober**. Ved Olavsalteret, det norske nasjonal-alter i Roma, blir dagen feiret som fest.